

Nationaal Park Bonaire

1. Gegevens gebied/indiener

1.2. Naam indiener of indienende organisatie

STINAPA Bonaire

3. Mede-indiener

3.1. Zijn er anderen dan contactpersoon die deze aanvraag mede indienen?

Ja

3.1.1. Vul hier de organisaties en contactpersonen in.

BONHATA (Bonaire Hotel and Tourism Association)

TCB (Tourism Corporation Bonaire)

4. Kerngegevens inzending

4.1. Criterium 1: De inzending heeft betrekking op een samenhangend gebied waarbinnen natuurgebieden van (inter)nationale waarde zijn gelegen. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Bonaire is gelegen in de Caribbean, 100km ten Noorden van Venezuela. Bonaire is half-maanvormig gevormd eiland, 40 km lang en 11 km op zijn breedst, met een landoppervlakte van 28800 ha. Het huidige bestemmingsplan toont dat ongeveer 70 % van het land een bestemming heeft van natuur/landschap.

Het Washington Slagbaai National Park (WSNP) ligt in het noordwestelijk deel van Bonaire. Het biedt een habitat voor inheemse soorten van het eiland zoals de Geelvleugelamazone, Caribische flamingos en de Groene Leguaan. Het park is rijk aan cultureel en historisch erfgoed.

Het Bonaire National Marine Park (BNMP) bestaat uit 2700 hectare koraalriffen, zeegrasvelden en mangrove-ecosystemen. De koraalriffen van Bonaire worden beschouwd als de gezondste in the Caribbean. De zeegrasvelden vormen samen met de mangroves de kraamkamer voor talloze soorten koraalrifvissen, ongewervelde dieren en foerageergebied voor zeeschildpadden.

Er worden veel beheersactiviteiten verricht om de kwaliteit van dit natuurgebied te behouden. De gebieden worden geïnspecteerd per auto en boot. Door zichtbaar te zijn in de gebieden zijn de STINAPA-medewerkers het informatiepunt voor bezoekers. Natuurbeheer wordt toegepast o.a. via herbebossingsprojecten en het verminderen van invasieve soorten. Door middel van monitoring wordt de kwaliteit van de natuur geëvalueerd. Naast natuurbeheer is het beheer van infrastructuur en gebouwen een belangrijk aspect. Het aanleggen van boten zonder schade aan het koraalrif is van groot belang.

STINAPA maakt werk van voorlichting en educatie naar de bevolking. Er wordt veel energie gestopt in de natuur- en milieueducatie. Het bestaande collectieve idee van de bevolking en politiek van Bonaire om de duurzame groei van de economie niet ten koste te laten gaan van die natuur is diep geworteld op het eiland. Uniek in het Caribisch gebied is ook de aandacht voor de jongeren van 12 tem 21 jaar via de zogenaamde STINAPA Junior Rangers. (Zie bijlagen 1, 2, 3 & 4)

4.2. Criterium 2: De inzending gaat in op (de ontwikkeling van) de unieke (potentiële) belevingsmogelijkheden, die passen bij de draagkracht van het gebied. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

De basis van de toeristische belevingsmogelijkheden op Bonaire is gebaseerd op het overal aanwezige koraalrif, de mangrove, zeegrasgebieden en de aanwezige broedgelegenheid op de stranden voor de zeeschildpadden. Elke bezoeker van het eiland heeft de mogelijkheid om tussen zeeschildpadden, papegaaivissen, roggen, inktvissen en als je geluk hebt zelfs

haaien te snorkelen of te duiken. Bonaire staat bekend als één van de mooiste duiklocaties in de wereld. Het unieke van Bonaire is niet alleen de kwaliteit van het rif met een unieke biodiversiteit, maar ook de mogelijkheid om vanaf de kant op tientallen plekken dit rif al snorkelend of duikend te kunnen bewonderen.

Vanuit natuur- en duurzaam economisch perspectief is het van belang om die natuurbelevingsmogelijkheden uit te breiden. De laatste jaren zijn er tal van belevingsmogelijkheden (o.a. in het WSNP) bijgekomen. Er zijn een groot aantal sportieve en educatieve wandel en fiets/mountainbikeroutes ontwikkeld. Deze zijn beschikbaar op informatieve kaarten. Ook worden er tal van natuuractiviteiten georganiseerd. Activiteiten met tal van onderwerpen als grotontdekkingstochten, vogelexcursies, medicinale plantenwandeling, mangrovekajaktochten, snorkelzeilexpedities etc. Het BNMP biedt op bepaalde reguliere plekken ook de mogelijkheid van windsurfen en kitesurfen.

Vanzelfsprekend kan er gekanood worden. Op de jaarkalenders op de websites van TCB en STINAPA worden de belevingsmogelijkheden getoond. Wat de natuurinformatie betreft is het sinds 2016 ook mogelijk om op de website van STINAPA natuurwaarnemingen van Bonaire te bekijken en toe te voegen. (<http://bonaire.Observado.org>)

Hoewel bovenstaande een kleine opsomming is van de belevingsmogelijkheden, is het van belang dat de kwaliteit van de informatievoorziening over die belevingsmogelijkheden omhoog gaat. Een centraal bezoekerscentrum zou een grote verbetering kunnen geven in die informatievoorziening. Een bezoekerscentrum waarbij de toeristische sector en natuurorganisaties gezamenlijk de bezoeker kunnen informeren over de belevingsmogelijkheden en activiteiten zou bijzonder goed passen bij een dergelijk Nationaal Park van wereldklasse.

4.3. Criterium 3: Voor de inzending is draagvlak van, en de samenwerking tussen partijen geborgd, en er is zicht op haalbaarheid en uitvoering. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Zorg voor natuur en milieu is een collectieve verantwoordelijkheid op Bonaire. Zonder draagvlak onder de bevolking en stakeholders kan het lokale natuur- en milieubeleid niet worden gerealiseerd, en kan ook STINAPA haar doelstellingen niet bereiken. Uniek is het feit dat er lokale natuurwetgeving gericht op de bescherming van soorten en gebieden is ontwikkeld. (ziebijlage5) Ook draagt de lokale overheid zorg voor de financiering van de natuur-en milieueducatie in het onderwijs. Samenwerking en afstemming tussen de verschillende sectoren is een vereiste. Zo zijn in het bestuur van STINAPA bijvoorbeeld ook de lokale overheid, toeristische ondernemersorganisaties, landbouw- en duiksector vertegenwoordigd. (Zie ook antwoord 4.5. Adequate governance).

Een dergelijk draagvlak voor natuurbescherming ontstaat niet vanzelf. Dit vergt, naast uitvoering van concrete projecten en resultaten, structurele en planmatige communicatie over een lange reeks van jaren. Communicatie kan een bijdrage leveren aan beïnvloeding van de kennis en de houding van mensen over natuur en milieu. Om die reden hebben STINAPA en de lokale overheid samen met andere natuurorganisaties, nutsbedrijven, ondernemers, banken en andere maatschappelijke organisaties vanaf 2007 een voorlichtingscampagne gevoerd onder het motto NOS TA BIBA DI NATURALESA (wij leven van de natuur). Uit het motto wordt duidelijk dat de natuur de groene motor is van onze

economie. Het bijbehorende logo laat zien dat de mens centraal staat en dat we enerzijds afhankelijk zijn van de natuur en anderzijds invloed op de natuur uitoefenen. De kernboodschap luidt samengevat in één zin: We moeten zuinig zijn op natuur en milieu, want uiteindelijk profiteren we daar allemaal van. Doelgroepen van de communicatie zijn: de overheid, de inwoners van Bonaire en de toeristische sector. De campagne is breed informierend, positief, doet een emotioneel appel en richt zich op participatie. De communicatie over milieuprojecten, zoals het rioleringsproject en de introductie van gescheiden afvalinzameling vallen ook onder deze koepelcampagne.
https://www.youtube.com/watch?v=Q_kEbXzpjN0

4.4. Criterium 4: De inzending draagt bij aan de regionale sociaaleconomische ontwikkeling. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

De unieke natuur van Nationaal Park Bonaire vormt de basis voor een duurzame ontwikkeling van Bonaire. Dit betekent dat de economische groei een plafond kent afhankelijk van de draagkracht van de natuur en de cultuur. Het betekent ook dat een economische groei noodzakelijk is voor de verdere ontwikkeling en bescherming van natuur. De hoge kwaliteit van de natuur van Bonaire en zijn Nationale Parken zijn de basis van het aangeboden toeristisch product.

In een zogenaamde TEEB-studie is uitgerekend hoeveel de natuur van Bonaire waard is. De onderzoekers concluderen dat de natuur op Bonaire jaarlijks 105 miljoen dollar waard is. Daarvan zijn 37 miljoen dollar feitelijke opbrengsten voor Bonaire; de rest van het bedrag is gebaseerd op de betalingsbereidheid voor het in stand houden van de Bonairiaanse natuur. Het bedrag van 37 miljoen dollar per jaar maakt inzichtelijk dat natuur een zeer belangrijke bron van inkomsten is voor Bonaire. Het rechtvaardigt een stevige inzet op het behoud van de biodiversiteit en de ontwikkeling van natuurbeheer en natuurleefbaarheidsactiviteiten. Afhankelijk van definities is direct of indirect 90% van de beroepsbevolking qua werkgelegenheid afhankelijk van het toerisme. Een toerisme welke grotendeels gebaseerd is op de hoge kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit. (zie bijlage 6)

Bonaire kiest er voor om af te zien massatoerisme. Daarentegen wordt gekozen voor concentratie van de inzet op kwalitatief hoogwaardig kwaliteitstoerisme met hoge toegevoegde waarde voor de lokale economie. Gekozen wordt voor economische groei die gecontroleerd en beheersbaar is en meer in de diepte (kwaliteit), dan in de breedte (kwantiteit) plaatsvindt. Hiertoe is een actief beleid op het gebied van milieu, natuur en cultuur noodzakelijk. De toeristische sector wordt uitgebouwd op basis van kwaliteitstoerisme.

4.5. Criterium 5: De inzending voorziet in een adequate governance. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

De inzending van dit bidboek voorziet in een adequate governance. De direct betrokken indienende organisaties Bonaire Hotel and Tourism Association (BONHATA), Tourism Corporation Bonaire (TCB) en STINAPA Bonaire National Parks Foundation zijn in formele, organisatorisch en bestuurlijk opzicht adequaat en zijn stevig geworteld in de samenleving van Bonaire. In die zin is er sprake van waarborgen van samenhang en transparantie in het bestuur en toezicht van de organisaties, met het oog op een efficiënte en effectieve realisatie

van beleidsdoelstellingen.

TCB is opgericht door de overheid en richt zich op marketing en marktstrategie m.b.t. het toerisme. BONHATA is een ondernemersorganisatie die bestaat uit bijna 100 leden bestaande uit o.a. uit resorts, hotels/appartementen, duikscholen, watersportbedrijven. STINAPA is een NGO, en is op initiatief van de overheid opgericht. In het bestuur hebben vertegenwoordigers uit de sfeer van overheid, duiksector, landbouw- en visserij zitting. Tevens zijn ook BONHATA en TCB lid van het bestuur van STINAPA. Met de lokale overheid, Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) is ambtelijk en bestuurlijk regelmatig overleg. STINAPA is formeel adviseur van de door de OLB ingestelde natuurcommissie. Regelmatig vindt er ook overleg plaats met medewerkers van de ministeries Economische Zaken en Infrastructuur&Milieu en Rijksdienst Caribisch Nederland.

Naast de indieners zijn er bij deze wedstrijd en de uitvoering en ontwikkeling van natuurbelevingsactiviteiten en een beleid gericht op een duurzaam toerisme en natuurbeleid vele organisaties en ondernemers betrokken. (zie bijlage 7)

4.6. Criterium 6: De inzending levert een substantiële bijdrage aan de te ontwikkelen merkstrategie voor de Nederlandse Nationale Parken. Beschrijf welke activiteiten u onderneemt om te voldoen aan dit criterium.

Deze inzending kan een substantiële bijdrage leveren aan de te ontwikkelen merkstrategie voor de Nederlandse Nationale Parken. Bonaire en zijn Nationale Parken is al een merk van wereldklasse. Toeristen bezoeken dit eiland vanwege de bijzondere natuur. Kansen zijn zeker aanwezig voor een verdere ontwikkeling van een merkstrategie. Mogelijkheid is om na te gaan of in die zin een verdere ontwikkeling en afstemming mogelijk is tussen Saba, St. Eustatius en Bonaire. De BES-eilanden zijn allen parels van Caribische natuur. Het gemeenschappelijk promoten van de natuurbelevingsmogelijkheden op deze eilanden is een interessante kans.

Ook ligt er een mogelijkheid om buitenlandse bezoekers in de parken van Europees Nederland te attenderen op de parken in Caribisch Nederland. Afstemming en uitwisseling van Bonaire met bijvoorbeeld de Nationale Parken op de Waddeneilanden of Oosterschelde NP (doelgroep duikers) biedt vele mogelijkheden.

Naast duiken/snorkelen liggen er in Europees Nederland en Caribisch Nederland vele kansen om specifiek natuurbeleving verder te promoten en te vermarkten. Bijvoorbeeld een groeiende markt is de (USA-)vogelspottersmarkt, Bonaire heeft een aantal zeldzame semi-endemische soorten en is het belangrijkste steltlopersgebied in de Caribbean. Ook ligt er een kans om een verdere strategie m.b.t. de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee en die van het Bonaire Nationale Marine Park aan elkaar te koppelen. Naast een gezamenlijk te ontwikkelen merkstrategie, zoals hierboven beschreven, kan deze wedstrijd met de daaraan gekoppelde campagne tevens het merk " Nationaal Park Bonaire" versterken.

De indienende organisaties hebben goede contacten in Europees Nederland met andere Nationale Parken en /of marketing- en promotieorganisaties. Zij zijn vanzelfsprekend bereid om vanuit het perspectief van natuurbeleving en/of marketing een bijdrage te leveren voor een te ontwikkelen merkstrategie. Een belangrijke voorwaarde is wel dat de Nationale Parken van de BES-eilanden op een vergelijkbare manier als de Nationale Parken van Europees Nederland mee kunnen participeren in het programma Nationale Parken.

4.7. Beschrijf welke kosten met de hierboven genoemde activiteiten samenhangen en specificeer die.

Het investeringsplan Nationaal Park Bonaire is er op gericht om de kwaliteit van de natuurrecreatie te versterken.

De belangrijkste toekomstige investering is de ontwikkeling van een bezoekers/infocentrum. In het bezoekerscentrum kunnen gasten deskundig geïnformeerd worden over de natuur-recreatieve en toeristische mogelijkheden, informatie krijgen over de natuur van Bonaire en biedt het de gelegenheid om lezingen en presentaties te geven in het kader van natuur- en milieu educatie. Passend bij een Nationaal Park van wereldklasse verwachten bezoekers een centraal informatiepunt, vergelijkbaar met de Nationale Parken in de USA en in Europa. Het bezoekerscentrum dient centraal gelegen te zijn in het centrum van Kralendijk. De investering van \$ 100.000 is een mooi startkapitaal om cofinanciering te organiseren. Het idee van het opzetten van een bezoekerscentrum wordt breed gedragen op Bonaire. Ook gedeputeerden van het OLB staan achter dit initiatief.

Naast bovengenoemde investering zijn de volgende investeringen van belang:

a. Training gastheerschap en natuurinformatie voor medewerkers van STINAPA. De uitoefening van het takenpakket van de Ranger van STINAPA is vooral gericht op toezicht en inspectie. Gastheerschap en (natuur)informatievoorziening dient verder ontwikkeld te worden. Uitwisseling met Nationale Parken in Europees Nederland.

\$ 20.000,

b. -Het vogeltoerisme is een potentiële groeiende markt, ook op Bonaire. Flamingo's, geelvleugelamazones en duizenden steltlopers in de lente/herfst zijn aansprekende soorten.

Aanleg 2 vogeluitkijktorens en 1 vogel observatie hut \$15.000,-

Bird trailcourse voor touroperators en medewerkers natuurorganisaties. In deze cursus leer je enerzijds basiskennis over vogels, anderzijds voorlichtings-en educatietechnieken om een vogelexcursie/tour te kunnen uitvoeren \$10.000,-.

c. Het duiktoerisme is nog steeds de basis voor het natuurtoerisme op Bonaire. De gemiddelde duiker wordt ouder. Van belang is de toegankelijkheid van een of meerdere duiklocaties van de minder valide duiker te verbeteren. Aanleg duikplaats voor gehandicapten \$10.000,-

5. Samenvatting

Geef een samenvatting van uw inzending.

Bonaire is het eiland met de mogelijkheid om tussen schildpadden, roggen en papegaaivissen te duiken of te snorkelen. Een eiland waar het bijna elke dag 32,5 graad C warm is en altijd aangenaam vanwege de aanwezige zeewind. Bonaire is het eiland met heuvels, salina's en cactusvlaktes in het Noorden en zoutvlaktes, mangrovebossen en zeegrasvelden in het Zuiden. Op Bonaire wonen 18.000 inwoners en is 288 km². 70% van de oppervlakte van Bonaire bestaat uit natuur. Het heeft vijf internationaal beschermde Ramsar-wetlandsgebieden en is de enige plek in het Caribisch gebied waar Flamingo's broeden. De economie van Bonaire is verweven met het toerisme. Een toeristisch product wat gelieerd is met de aanwezige natuur. Maar ook een gebied waar een aantal historische monumenten in het landschap de geschiedenis vertelt. Overheid, ondernemers en natuurorganisaties realiseren zich terdege dat de natuur en cultuur van Bonaire direct gekoppeld is aan een duurzame economische ontwikkeling. De natuur- en milieueducatie op scholen en het junior-rangers project van STINAPA via buitenschoolse vorming en training van jongeren van 12-21 jaar is uniek in het Caribisch gebied en daarbuiten. Bonaire heeft twee Nationale Parken, het Washington Slagbaai Nationaal Park en het Bonaire National Marine Park. Het Bonaire National Marine Park (BNMP), die het hele eiland Bonaire en Klein Bonaire omringt, omvat 2700 hectare wereldwijd bedreigde koraalriffen, zeegrasvelden en mangrove-ecosystemen. De koraalriffen van Bonaire worden beschouwd als de relatief gezondste in het Caribisch gebied. De mariene ecosystemen van Bonaire zijn de thuisbasis van 111 wereldwijd bedreigde soorten. Het Washington Slagbaai Nationaal Park ((5643 ha) omvat ongeveer 17% van Bonaire en in het noordwestelijk deel van Bonaire. Het biedt een veilige habitat voor inheemse soorten van het eiland zoals de Geelvleugelamazone (Lora), Caribische flamingos, Caracara's en verschillende soorten reptielen. Bovendien zijn er veel soorten trekvogels uit Noord-Amerika te vinden tijdens hun jaarlijkse migratie.

Er is veel te beleven, te zien en van te genieten:

Thijs en Yvonne wonen met hun 3 kinderen van 12-15 jaar in Den Haag. Ze hebben een drukke periode achter de rug. In de zomervakantie gaan ze voor het eerst buiten Europa met vakantie, naar Bonaire. Er wordt elke dag vanuit het hotel gesnorkeld. De kinderen zijn niet uit het water te slaan. De eerste dag zien ze meteen al een Spotted-Eagle Ray van bijna 2 meter breed. Ook gaan ze met een snorkeltour op een catamaran rond Klein Bonaire mee. Ze zien zelfs een zeepaardje en een inktvis. Met volle maan beklimmen ze onder begeleiding van een Ranger de 241 m hoge Brandaris. Over 2 jaar willen ze allemaal weer naar Bonaire, maar willen dan leren duiken.

Dieter en Nadi wonen in Keulen. Zij gaan al jaren in het voorjaar naar Schiermonnikoog. Ze houden van rust, fietsen en zijn gek op vogels kijken en fotograferen. Via de Nationale Parken van Nederland- website worden ze geattendeerd op een ander Nederlands eiland: Bonaire. Ze hebben voor 10 dagen mountainbikes gehuurd. Ze staan vroeg op om per fiets te vogelen bij het Gotomeer en de waterzuivering, bij Lac Bay gaan ze per kajak door het mangrovegebied. Om het Washington Slagbaai Park te bezoeken huren ze 1 dag een auto.

Vanuit Rincon doen ze een onverharde mountainbike route langs de ruige oostkust en eten ze na afloop in een lokaal authentiek restaurantje leguanensoep, zeewier en geit.

John en Richard wonen in de VS. Zij waren fervente duikers. Om de 4 jaar plannen ze een vakantie van een week naar Bonaire. De kwaliteit en toegankelijkheid van het koraalrif en de relatieve rust doen hun elke keer terug naar Bonaire verlangen. Vroeger doken ze dan elke dag, nu hebben ze ook voor 2 nachten een huisje in het Washington Slagbaai Nationaal Park gehuurd bij STINAPA en barbecueën bij ondergaande zon. Ook bezoeken ze het nieuwe museum over de slavernij in Kralendijk en gaan ze naar een lezing van een bioloog over de ecologie van mangroves en zeegrasvelden.

Bovenstaande tekst, inclusief het “intermezzo” van de natuurbelevingsmogelijkheden geeft goed weer hoe Bonaire past in het Programmaplan Transitie “ Naar Nationale Parken van Wereldklasse 2015-2018”. Onder meer vanwege de bijzondere kwaliteit van de natuur, de unieke mogelijkheden voor natuurbeleving en de verwevenheid van die natuur met de sociaal-economische ontwikkeling van Bonaire zou je kunnen stellen dat Bonaire al een Nationaal Park van Wereldklasse is. Tegelijkertijd kan Bonaire veel leren van andere Nationale Parken. Opvallend is ook dat de Nationale Parken van de BES-eilanden in het Programmaplan niet voorkomen en ook niet in onderzoeken rond het Programmaplan worden meegenomen. Hier ligt een mooie uitdaging voor samenwerking!

(Zie bijlage8)

6. Overige

6.1. Bent u bereid opgedane kennis en ervaring te delen en beschikbaar te stellen aan alle Nationale Parken en andere inzenders en deel te nemen aan een de te ontwikkelen Community of Practice ?

Ja

Licht eventueel toe.

Graag willen we de opgedane kennis en ervaring delen en beschikbaar stellen aan alle Nationale Parken/andere inzenders.

In het Strategisch Plan 2016-2020 van STINAPA is er voor gekozen om o.a., meer aan educatie, voorlichting en gastheerschap in de Nationale Parken te gaan doen (zie bijlage 9). Uitwisseling met andere natuurgebieden in Nederland, maar mogelijk ook vergelijkbare nationale parken met vergelijkbare identiteit, marketing en doelgroep in het buitenland kan voor " Nationaal Park Bonaire" in dezen veel opleveren. Tot nu toe zijn de Nationale Parken op Bonaire, maar ook op St. Eustatius en Saba geen volwaardig onderdeel van het Programmaplan Transitie " Naar Nationale Parken van Wereldklasse 2015-2018". Nu de BES-eilanden sinds 2010 een onderdeel van Nederland zijn, is het beleidsmatig, inhoudelijk maar ook moreel plausibel dat de Nationale Parken van de BES-eilanden volwaardig mee participeren in het Programmaplan Transitie " Naar Nationale Parken van Wereldklasse 2015-2018".

Ook is er een overlap in markten, zo bestaat het grootste deel van bezoekers van Bonaire uit inwoners van Europees Nederland en USA. Zoals al eerder aangegeven heeft Bonaire veel overeenkomsten met bijvoorbeeld de Nationale Parken op de Waddeneilanden en N.P. Oosterschelde.

6.2. Is over deze inzending contact geweest met betrokken provincie(s)?

Ja

Beschrijf het resultaat

Contact met betrokken overheden. STINAPA, BONHATA en TCB, de inzenders van deze inzending, hebben regelmatig overleg met het openbaar lichaam Bonaire en de Ministeries EZ en I&M. Het Openbaar Lichaam Bonaire is dus op de hoogte van deze inzending en ondersteunt deze inzending voor 100%. Ook ondersteunt het bestuur van het OLB het idee van realisering van een bezoekerscentrum. Een van de speerpunten van het investeringsplan in dit bidbook. Tevens zijn er contacten tussen de natuurorganisaties op de BES-eilanden en via Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) over deze wedstrijd en het Programmaplan Transitie "Naar Nationale Parken van Wereldklasse 2015-2018".

Gezien de afhankelijke relatie tussen natuur en de ontwikkeling van het toerisme, is het voor meerdere stakeholders van belang dat Bonaire zich kan blijven profileren als een natuureiland waarbij het belangrijkste economische toeristische product gerelateerd is aan de schoonheid en kwaliteit van de natuur van het eiland. Naast de STINAPA, TCB en BONHATA, overheden zijn ook andere stakeholders m.b.t. natuurbescherming en toerisme geïnformeerd over deze inzending en zullen bij de stimulering van de publieksjurering ook

actief deelnemen. Binnenkort wordt een informatiebijeenkomst over de inhoud van dit bidboek en de vervolgstappen m.b.t. de wedstrijdcampagne op Bonaire georganiseerd.(Zie bijlage 10)

Bijlagen

Upload eventuele bijlage(n) (maximaal 10)

- [http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/bijlage1\(4-001.1\)-bonaire](http://www.nationaleparkenwereldklasse.nl/wp-content/uploads/ninja-forms/bijlage1(4-001.1)-bonaire)

7.1. Indien van toepassing: geef aan welke bijlage(n) u meestuurt en waar dat bij hoort (afbeeldingen, kaarten)

Bijlage 1 (4.1) - Bonaire

Bijlage 2 (4.1) - Totaalkaart ROB

Bijlage 3 (4.1) - Evaluatie Natuurbeleidsplan

Bijlage 4 (4.1) - Status of the Reef 2015 (Steneck et al)

Bijlage 5 (4.3) - Handhavingsboek Bonaire 2016

Bijlage 6 (4.4) - TEEB

Bijlage 7 (4.5) - Tourism Statistics BES

Bijlage 8 (5.0) - Duiken Magazine Washington Slagbaai Park

Bijlage 9 (6.1) - Strategisch Plan 2015 - 2020 STINAPA

Bijlage 10 (6.2) - TourismCaribisch Nederland CBS

7.2. Beschikt u over beeldmateriaal van uw gebied, wat eventueel gebruikt kan worden bij de publieksjurering?

Ja